

DEBRECZEN

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KOZGÁZDASZATI HIRLAP. A debreczeni és vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Előfizetési árak:
 Helyben és postán küldve
 Egy évre . . . . . 10 ft — kr.
 Fél évre . . . . . 5 — „
 Negyed évre . . . . . 2 — „
Egyes szám 5 kr.
 A lap szellemi részét illető minden közleményért, Veszprémi és Földesit, a szerkesztőségbe bérmentve küldendő.
Előfizethető helyben
 TRIGOLDI K. LAJOS és társai
 108 A THY KÁROLY könyvkereskedésében és a kiadóhivatalban KUTASI IMRE könyvnyomdájában a postahivatalok útján.

Hirdetési díj:
 Négy hasábos petit sorért 5 kr.
 Nagyobb terjedelmű a többesrész hirdetések alkotta sorozatnál 10% olcsóbb árért vételek fel.
 Helyegdíj minden külön bejelölés nélkül 30 kr.
 „Nyitlér”-ben megjelenő közlemény minden petit sora 20 kr.
 Hirdetéseket felvételre a kiadóhivatalban, KUTASI I. könyvnyomdájában, valamint ZICHNER-MAN H. köv. iróházában is.
 Név nélkül vagy bérmentesen beküldött kéziratok nem vételnek egyelőre.
 Kéziratok vissza nem adódnak.

Utolsó árkelet		pérez		árú	
5%	119.75	120.25	119.75	120.25	119.75
5%	101.20	101.45	101.20	101.45	101.20
5%	98.25	98.75	98.25	98.75	98.25
5%	100.—	101.—	100.—	101.—	100.—
5%	101.—	101.50	101.—	101.50	101.—
5%	98.—	98.25	98.—	98.25	98.—
5%	91.25	91.50	91.25	91.50	91.25
5%	101.75	102.25	101.75	102.25	101.75
5%	101.50	102.—	101.50	102.—	101.50
5%	99.—	99.50	99.—	99.50	99.—
5%	100.—	100.50	100.—	100.50	100.—
5%	98.75	99.25	98.75	99.25	98.75
5%	97.75	98.25	97.75	98.25	97.75
5%	94.75	95.25	94.75	95.25	94.75
5%	—	—	—	—	—
5%	—	—	—	—	—
5%	91.50	92.—	91.50	92.—	91.50
5%	117.—	117.50	117.—	117.50	117.—
5%	124.50	125.50	124.50	125.50	124.50
5%	—	—	—	—	—
5%	94.50	95.—	94.50	95.—	94.50
5%	93.—	93.50	93.—	93.50	93.—
5%	96.75	97.50	96.75	97.50	96.75
5%	96.—	96.75	96.—	96.75	96.—
5%	112.50	113.50	112.50	113.50	112.50
5%	92.30	92.80	92.30	92.80	92.30
5%	—	—	—	—	—
5%	97.—	97.50	97.—	97.50	97.—
5%	93.75	94.25	93.75	94.25	93.75
5%	119.25	120.25	119.25	120.25	119.25
5%	—	—	—	—	—
5%	101.75	102.25	101.75	102.25	101.75
5%	103.25	103.75	103.25	103.75	103.25
5%	—	—	—	—	—
5%	97.25	98.—	97.25	98.—	97.25
5%	—	—	—	—	—
5%	173.50	174.50	173.50	174.50	173.50
5%	17.50	18.50	17.50	18.50	17.50
5%	38.50	39.50	38.50	39.50	38.50
5%	6.30	6.60	6.30	6.60	6.30
5%	12.—	12.50	12.—	12.50	12.—
5%	5.66	5.69	5.66	5.69	5.66
5%	5.65	5.68	5.65	5.68	5.65
5%	9.49	9.52	9.49	9.52	9.49
5%	9.49	9.52	9.49	9.52	9.49
5%	—	—	—	—	—
5%	58.35	58.45	58.35	58.45	58.35
5%	11.65	11.67	11.65	11.67	11.65
5%	—	—	—	—	—
5%	58.35	58.55	58.35	58.55	58.35
5%	98.50	98.60	98.50	98.60	98.50
5%	47.40	47.50	47.40	47.50	47.40
5%	47.30	47.40	47.30	47.40	47.30
5%	—	—	—	—	—
5%	47.40	47.50	47.40	47.50	47.40
5%	47.45	47.50	47.45	47.50	47.45
5%	119.70	119.95	119.70	119.95	119.70
5%	—	—	—	—	—
5%	—	—	—	—	—

73. szám.

EGYZEKE

VÁN-gőzmalom
 szitványneik.
 raktárban.

usztiai értékek
 és engedély nélkül
 z ízetés mellett.

kkal együtt.

100 kilo	21.60
középszerű	20.60
21.—	21.—
20.60	20.60
19.20	19.20
18.20	18.20
17.60	17.60
16.60	16.60
15.40	15.40
14.40	14.40
13.20	13.20
10.40	10.40
8.40	8.40
5.20	5.20
4.60	4.60
4.60	4.60
4.—	4.—
11.40	11.40
10.80	10.80
100 bl.	100 bl.
60 krral drágább	60 krral drágább
1883. aug. 12.	1883. aug. 12.
teljesuly	teljesuly
nylak véve:	nylak véve:
számgig 25 és 85 kilo.	számgig 25 és 85 kilo.
50	50
75	75

Felhívás.

Thaly Kálmán városunk I. kerületének szeretve tisztelt képviselője holnap, az az vasárnap délelőtt 11 órakor tartja beszámolóját a városháza tanácssteremében. Ez alkalommal függetlenségi polgártársaink lehető nagy számmal való megjelenésre hívjuk fel. Ugyan-e nap délutánján 3 órakor tartatik meg a függetlenségi kör czeplédut czai helyiségében a függetlenségi párt közgyűlése, melyen a párt alapszabályainak tervezete vétetik tárgyalás alá. Pártéletünknek fent jelzett két nevezetes mozzanatát a legmelegebben ajánljuk választó elvtársaink lelkes buzgalmaiba!

Debreczen. 1883. szept. hó 8-án.
 Az intéző bizottság.

Szabad sajtó.

(r. e.) A nyiregyházi tárgyalás törvénytelenségei és azoknak országsszerte felzúdult véres visszahatása; a zágrábi merénylet s azzal szemben a magyar kormány grámoltalan erőlködése és mindazok az eredményekkel terhes események, a melyek jelenleg oly kínos izgatottságban tartják kedélyeinket: mindannyian a parlamenti színen négy hónapja alatt sötétíték el a láthatárt és így a nemzet akarátának, közvéleményének és kivált a mulasztók, a tehetetlen kormány feletti ítéletének egyet len nyilvánulása volt a hazai szabad sajtó. Hogy a sajtó, dacára annak, miszerint nagyobb részt a hivatalos és pénzes hatalom aláutasztó szolgálataiba szegődött, általában véve mégis csak hatalomnak s vétkes kormányunkra nézve legalább is kényelmetlen a hatalomnak bizonyult: kitűnik abból, hogy a kir. főügyész, a felhivatalos és ezzel jelenleg sógorságba lépett zsidó-sajtó, a szabad sajtó megrendszabályozásáról, vagy — helyesebben mondva — felfüggesztéséről kezd beszélni. A sajtó magát megcsönkítő, bárgyú Abelárdot juttatják eszünkbe azok a lapok, melyek a bájos, a diés, a szabad Ide a iránt való viszonyukat ilyen gyatra irányu vezérezkikkel akarják meddövé, semmissé tenni. Bizony könnyű olyan irodalomnak a sajtószabadság megszorításáról beszélni, a mely sohasem volt szabad!

A szabad sajtót, melyet Tisza Kálmán törvényvel, Kozma kir. főügyész — úgy látszik — valami czenzurával, Tóvölgyi Tiszk vezérezkikkel óhajtanak megsemmisíteni, számunkra azonban Kossuth Lajos teremtetette meg. Az, a ki 1848. márcz. hó 15-én, a főváros átszellemlült közönségének kíséretében vonult a Trattner-Károlyi ház elé s kezét rátéve a sokszorosító gépekre, világgá röpitte az első szabadon s a hatalom beleegyezése nélkül napvilágra került magyar nyomtatványt... az a nagy költő pedig Petőfi Sándor volt. A forradalom véget ért. A lánczát szétéptt oroszlányt a tulerő ismét elnyomá és éveken át tespedett aztán a zsarnokság néma és sugártalan börtönében. De mint a foglyot felkeresi egy-egy véteget sugárka és a börtön éjjelének saját ragyogó anyjáról s a naptól le a virányos földi tájakig érő szabadságról beszél; a mint a börtönablak rácsában megjelenik a kis madár és esattogva dalol a börtön mozdulatlanságának, hangtalanságának saját dalladó röplertől hegy-völgyek, folyók és rengeteg fellett; s a mint a reménytelennek e kettő beszél reményről és szabadságról: rejtve, elburkoltan, titokban hangzottak az írók, a költők jóslatai, vigasztaló igéi és a hazának — bár burokban, bár idegen tekintet elől zártan — volt szabad sajtója és ennél fogva volt hite a jövőben. Arany János, Tompa Mihály, Jókai Mór és hajh! sokan azok közül, kik ma együtt fognának

szavazni a sajtó elnyomása mellett, ők voltak szabad írók a rabság korszakában.

Azután jött (és bárne jött volna!) az 1867-ik év, a melyről sokan azt hitték, hogy ez a szabadság kezdete. Sajtónk elérte azt a jelleget, a minőt tapasztalunk, ha a sokáig elzárt ár zsillipjét egyszerre és hirtelen felrántjuk. A rohanó ár legkivált nem annyira mély, mint széles ágyat foglalt; mintán rendes medrét nem foglalta el rögtön, rombolt is és sok iszapot hagyott maga után. Igen, igen, sok lapunk lett; s valamint a magyar sajtó fényszakában, akkor, a midőn — a sokszorosítás kezdetlegességénél s ezen nyilvánossági forma újdonságánál fogva — két-három nagy lapunk volt és egy Kossuth Lajos, Szalai László, gr. Dessewffy Aurél, b. Eötvös József sat., majd br. Kemény Zsigmond, Jókai Mór, Falk Miksa és mások, tehát minden lap elére lángelmék, valódi nagy publicisták állhattak: úgy lettek most elforgácsolva a kisebb tehetségek, írók, közönség és munkaerő igen sok felé. — Több lapunk van, mint Európa nagyobb és műveltebb államaiknak s magunk kevesen lévén, e lapok kevesebb képességgel és csekély anyagi erővel dolgoznak. Epen ezért kénytelenek valamely érdekes szolgálatába lépni, a mely ezért mesterségesen vagyis az olvasóközönség hozzájárulását felülmúló mérvben tartja fenn. Innét van, hogy a hirdetések nálunk oly fontosak és oly sokat nyomnak a latban. Elértük azt, hogy a magyar közönség tényleg szegény és tehetetlen arra nézve, hogy oly lapjai legyenek, a melyek csupán azt szolgáltatassák, a mit maga igényel: a közvélemény hamisítatlan tükrét és ezzel szemben a pusztá igazságot. Ehez járult az aljasság legaljasabbja, a kibérelt (most épen a kormány és a zsidók által kibérelt) parancsra író sajtó és a mi még ennél is aljassabb, és tulajdonlag a zsidó firkászok által művelt, mások gyöngéit, magánviszonyait kiaknázó, piszkoló u. n. revolvér-journalistika.

Ez így van, tényleg így van. Ez az árnyoldal. A technikai téren bámulatos előhaladás: a sokszorosítás bámulatos könnyűsége, a nyújtott olvasási anyag sokasága, az értesülések és ezek szétörpítésének villámszerű-könnyűsége, a kiállítás díszes, a beosztás ügyessége, a tartalom izgató, érdekes kiválógatása... Ez tagadhatlan vívmánya a modern sajtónak. Ezt Európától tanultuk: egyik lapunk olyan, mint a francia lapok, a más az angolokat utánozza. Külső tekintetben — persze — el is érték a mintát, de erkölcsileg és szellemileg — ismétljük — hátrább maradtak lapjaink saját régebbi színvonaluknál. Azonban tény viszont az is, hogy ama nagy és igen magas színvonalu sajtó csak a legértelmesebb osztály körében, szűkebb téren mozgott. Most, hogy országunk minden zugában van közlöny s e mellett oly olesökká is váltak a hírlapok, hogy a legegyszerűbb napszamos is vásárolhat lapot: el lehet mondani, hogy Magyarországon nem történik semmi, a mi a következő pillanatban ne válne köztudomássá s ne bocsáttatná az egész világ ítélete alá. Az esemény csak esemény marad s bármint commentálja is az író, a közönség mégis csak levonja következtetéseit s az eltérő véleményekből magának elvégre is önálló meggyőződést alkot. Példá erre a nyiregyházi tárgyalás, a hol 36 hirlaptudósító működött egy nagy büntény és számtalan törvénytelenség eltakarásán, még pedig a legdusabb, a legkiválóbb lapok hasábjain és a közvélemény mégis azon 3—4 lap értelmében fejlődött tovább, a mely — szegénysége s kisebbszerű eszközei dacára — a tényleges igazság terén maradt. Így ellensúlyozza a sajtó árnyoldalait maga a ténylegesség és igazság, — így gyakorolja lassan-lassan

a tisztító, a megkülönböztető kritikát maga a közönség s a folytonos fejlődés rendje lassankint előtérbe fogja helyezni a sajtó valódi felelős feladatát.

»Gedanken sind Zollefrei« (az eszme vámmentes), mondja a nemes Posa, Schiller »Don Carlos«-ában és a mely kormány törvénytelen cselekedeteinek tudatában s esetleg egy bekövetkező, a törvénytességet teljesen mellőző kormányzásokra való előkészületében a sajtószabadság megsemmisítésére keres ürügyeket: a reakcionárius kormány. És Magyarországon Tisza Kálmán alatt mindazt létrehozott alkotmányos uton, a mire egy abszolutizmusnak szüksége lehet. Még esupán a vélemény-nyilvánítás szabadsága van hátra s az esküdtzéki intézmény által eléggé ellenőrzött sajtó ellen megkísérelt első merénylet után (ösmérjük ezen kormány működésének rendszerét!) egyetlen még föl nem adott, még csonkítatlan szabadságunk, a vélemény szabadságának elnyomására fogva vezetni, de Isten óvja ettől a veszedelmes játéktól mind honunkat, mind pedig Tisza Kálmánt!

— Az orsz. függetlenségi kör több a fővárosban időző tagja a horvát-ügyben f. h. 2-án már tartott értekezletet a Helyi Igazlakadás s egy a függetlenségi kör pártgyűléseinek felterjesztendő »jegyzőkönyvi nyilatkozat« szerkesztésével bízta meg Mocsári Lajos, Eötvös Károly és Györy Elek képviselőket. Megjegyezzük, hogy ez nésen Mocsári Lajos kijelenté, hogy épen nem értekezlet Eötvös-sal, a közimerek letéptését nem tartja nemzetibecsületünk — megsértésének. Az országos függetlenségi párt kérdéses értekezlete csütörtökön tartott meg s kizárólagos tárgyat a legutóbb felmerült horvát ügyek megbeszélése s az e kérdésben hozandó határozat megállapítása képezte. A párt ez utal is élénk jelet adta a közügyek iránt való érdeklődésének, a tagok nagy számmal mintegy 30—35-en jelentek meg. Ott voltak a két pártelőkön kívül: Bartha Miklós, Herman Ottó, Duka Ferencz, Tóth Antal, Krisztinkovich Ede, Nagy Ferencz, Bödög Albert, Kada Elek, Unger Kajos, Eötvös Károly, Hentaller Lajos, Csavolszky Lajos, Tassy Bela, Helyi Ignác, Farkas Balázs, Farkas David, Berzeviczy Imák, Györy Elek, Becker János, Polonyi Géza, Geisz László és Szederkényi Nándor stb. Mocsári Lajos elnök megnyitván az értekezletet, helyeselte, hogy a párt már most is nyilatkozzék a horvát ügyben, mert méltán várhatja a közvélemény, hogy felelősséggel tartozó képviselői ily fontos ügyben — nem várva míg az országgyűlésen telesebben kifejtethetők állásukat. — Eötvös is Helyi terjeszté, hogy Magyarországon a horvát ügyben is fájdalommal nélkülözött függetlenséget, mert ime, mindaz, a mi ez ügyben történt, azt mutatja, hogy Magyarországnak saját állami területén kiütött mozgalmak megfékezésére úgyis előlvan másról kellett erőt kieszközölni. A kormány a kitört mozgalmakkal szemben késedelmet tanusított, hibákat követett el s a még jelenleg fennálló alkotmányt is megsértette, holott pedig annyival inkább erélyes tevékenységre lett volna szükség, mivel a cimerletéptés is csak tünete annak a szomorú ténynek hogy a gyűlölet egyenesen a magyar állameszme és minden ellen, a mi magyar, van irányozva. Megjegyezzük végül, hogy az általunk is jelzett magánmegbeszélés alkalmából fölmerült nézetnek főbb körvonalokon való összevonására Györy Eleket kérték fel. Kéri a Györy Elek fogalmazványának felolvasását. Györy Elek röviden előrebocsátja a horvátországi eseményeket, indítványozza, miszerint kijelentessék, hogy a helyen maradt kormánytól elvárja a párt, hogy ne tegye továbbra is kockára Magyarországot legszentebb érdekeit s az országgyűlésen oda hat, hogy a kormány szigorú felelősségre vonassék.

Szederkényi Nándor is helyesli, hogy értekezletet hivtak össze, felszólalása után. Krisztinkovich Ede és Polonyi Géza egy a nemzethez intézett felhívást tartanak helyesnek, az utóbbi indítványozza, hogy annak szövegezésével három tagu bizottság bízassék meg. Halász Géza azokba, melyek Györy előterjesztésében foglaltak, felvételni kívánja a fumei kérdés és megemlégtését is. Mocsári hangsúlyozza az udvar armánykodásait. Tóth Antal és Eötvös Károly pár-

tolják a Györy által előterjesztett módozatot s Eötvös, ha — ugymond — tekinti a bajok okait, azok egyikét a mint Helyi szintén az okkupacionális politikában találja fel, de végre tagadhatatlanul azt is, hogy őket is nyomja a rendkívül súlyos adók terhe, az adókezelés és végrehajtás zaklatásai

— Horvátválság. Zagoriban a forrongás folyvást terjed. Bedújában összeütkezés volt a katonasággal; a fél század lovas katoná visszavonult és erősítést kellett kérnie. Gyalog katonák is összeütöztek a parasztokkal, mely alkalommal többen elesetek és megsebesuletek. Krapinában és Tepitzben szintén voltak véres összeütözések a pörnéppel. Egy paraszt megöletett és többen sebet kaptak. A csendőrség, egyesülve a segélyre küldött katonasággal, végre szétszórta a tömeget. Zagoriban a katonaság szaporítása szükségessé vált. — A magyar-horvát feliratokkal ellátott czimerek Zagrában állítólag már kitéve lettek.

A csütörtöki hivataloslap hozza gr. Pejacsevich horvát-szlován-dalmát bán és a horvát-határvidéki királyi biztosának kegyelemben való végleges felmentését. Ezen a számban olvasható B. Rambergnek ugyanez állásra való kinevezetése, mely igyhangzik:

Kedves báró Ramberg! A Horvát-Szlovonországokban és az ezen országokkal egyesített határvidéken előfordult események folytán szükségessé vált intézkedések végrehajtása, valamint a közigazgatásnak s általában az országos kormányzatnak azon ideig való ideiglenes vezetése végett, míg a bán állás ismét betölthető lesz, Ont magyar miniszterelnököm előterjesztésére, Horvát- és Szlovonországokban és az ezen országokkal 1881. évben egyesített volt határvidékekre királyi biztosnakk czenell kinevezem.

A netán szükségének mutatkozó további utasításokat magyar miniszterelnököm től veendi.
 Kelt Bécsben, 1883 évi szeptember hó 4-dikén.
 Ferencz József, s. k.
 Tisza Kálmán, s. k.

Zsivkoviccs osztályfőnöknek lemondása, melyet négy nappal ezelőtt nyújtott be, elfogadtattott. És most várjuk a földolgot, vagy a bennünket illető életéltet létrejöttét. Hogy is szolgáltathat elégtételt Magyarországnak egy... osztrák generális?!... Már is manifestumot adott ki, a melyben nyugalomra inti az országot, mert — ugymond — „annál hamarabb és annál könnyebben lesz a közös czimerek föliratának kérdése, melynek a közös horvát-magyar kormány jelenleg utat akar egyengetni, e kéltető és kielégítő módon megoldható.” Zsivkoviccs leközsönéséből pedig szintén is csak az következhetik, hogy a magyar kormány többé egy közege Tisza Kálmán — b. Ramberg kinevezésével — végkép lemondott Horvátországról.

A magyar és horvát kórirattal ellátott államczimerek déli 12 órakor egy szakasz vadász kivonulása mellett, a csapat élén harsogó zenével, ismét kifüggesztettek. Az egyik czimer a Gundulics-utczában levő pénzügyi épületre, a másik a felsővárosban fekvő pénzügyi igazgatóság épületére függesztetett. A városban teljes csend uralkodik. Kisebb népcsoportok állanak az illető épületek előtt, melyeknél katonai őrk vannak föllálitva. Báró Ramberg kir. biztos pénteken délután magához kérte az itteni lapok szerkesztőit. Ma már preventív censura rendeltetett el; az összes lapokt nyomtatás előtt a rendőrség elé terjesztendők.

— A párisi gróf jegyzéke, melyben Chambord gróf halálát tudatta az európai hatalmakkal s a brazili i császárral, a Danube közlése szerint igy hangzik:
 »Sire! Mély fájdalommal hozom önnek tudomására a fájdalmas vesztéséget, mely a francia fejedelmi családot fejenek, — a Frohsdorfbán 1883. aug. 24-én elhunyt d'Artois Károly Ferdinánd Mária Dieudonnének, Bordeaux herczegnek, Chambord grófnak elhalalozásával érte. Kérem Felségteket, részesítsék e családát a jelen fájdalmas alkalommal magas részvétükben. Fulop, párisi gróf.«

— Boszniaiból. Kállay Béni közös pénzügyminiszter boszniai utazása, csak rövid időre fog szoritkozni, és a jövő évi költségvetés végleges összeállítására érdekében történik a költségvetés már össze van állitva és a miniszter csak a fölött akar még az osztályvezetőkkel tanácskozni, hol és mennyiben volnának további megtakarítások eszközölhetők? Báró Nicolics Bécsből, a hol a keresztelőkünnepélyben vett részt, már csütörtökön visszautazott Szerajevába. A közös pénzügyminiszter valószínűleg vasárnap utazik le.

Emléksbeszéd

gróf Dégendorf Schomberg Imre egyházkerületi főgondnok felett.

(Folytatás)

E nyomozó helyzetben tisztelt egyházunk, midőn az 1859-dik év szeptember 1-én napján kiadott császári királyi nyiltparancs és annak életbe léptetését elrendelő szeptember 2-dikán kelt miniszteri rendelet által egy új egyházszervezet tolatott, oktrojálattól ránk, melyben a legfőbb felügyeleti jog rendelkezési hatalommal minden lényesebb válsztások felsőbb jóváhagyás tárgyává tetettek, minden egyházi gyűlések a nyilvánosság elől elvonattak s végzéseik hasonlólag a felsőbb jóváhagyás alá helyezettek; a szuperintendensi és esperesi hivatalok bürokrata állomásokká tetettek, egyházkerületeink önkényesen felarabolítottak; iskoláink egész rendezése, kormányzása, az 1790-tl XXVI. törvényezik ellenére töltünk elveterett, nyilvánosságuk kérdés tárgyává tetették — s kilátásba helyezett s a tanunk nem az egyházközsegek hanem csak az egyházkerületi gyűlések által választott tagokból és nem is törvények hozása, hanem csak törvényjavaslatok készítése vegett alakítandónak nyilvánítottak.

Hiába kérte az egyházkerület az 1859. október 8-dik napján Debreczenben tartott gyűléséből — melyben gróf Dégendorf Imre is tevékeny részt vett — a szeptember 1-én napján kelt nyiltparancs megszüntetése s az 1848 előtti állapotba visszahelyeztetésünket, valamint egy hitelveinkkel egyező zsinat tartásának engedélyezését, s addig is a kormányhatóságok egyházügyeinkbe avatkozásának betiltását! Daczára a legmelyebb jobbgyi hódolattal tett felirásnak, a nagyváradi helytartóság utján október 24-dik napján, egy még épen a jelzett kerületi gyűlés napjáról, október 8-dikáról keltezett miniszteri leirat küldött hozzánk, melyben a vallásügy miniszter betiltja az addigi szuperintendenciák gyűléseinek tartását: s ezt követte október 29-diken egy másik leirata is, kelteztve azon hó 22-dikéről, melyben már az is tudunkra adatott, hogy az evangélikusok mindazon feltételekkel melyek az 1848. év előtti törvényes állapot visszaállításáért benyújtottak, a szeptember 1-én napján kiadott cs. k. nyiltparancs és a szeptember 2-dikán kelt miniszteri rendelet által már elintézet nyertek. November 2-dikán pedig ismét következett egy harmadik, melyben értesítettünk, hogy feljebb jelzett legalábbasabb feltételekkel s törvényünk többé tekintetbe nem vehetők; és hogy a legfelsőbb határozatnak megvalósítását csak a pápens értelemben összehívandó zsinattól lehet kérelmezni.

Ezen keserves és autonómikus egyházszervezetünket vég megsemmisítéssel fenyegető helyzetben, — midőn még az október 8-dik napján tartott gyűlésben lett részvételért is, mint közönség háborított bünyevitő kereset alá vetettek annak tagjai, tüzetelt ki a Debreczenben 1860. év január 10. s következő napjain tartott egyházkerületi közgyűlés, melyen gróf Dégendorf Imre először előlélt.

Az ő bátorsága, előharcos jelleme és tiszta hazafisága rég meg volt már az ily nagy feladat végrehajtására egy verkerességgel által elzve mert ő az 1848. örökre emlékeztetésében, mint szabolsmege főispánja állott a magyar kormány és nemzete szolgálatában és az önzestelen tiszta hazafis szolgálat jutalmául

a győztes hatalom közegei által előbb cs. k. rendőrségi felügyelet alá helyeztetett, azután fogságra vetetett és meg nem tagadott eljárásaiért jóságai elkoboztattak s maga kötélt általi halálra ítéltetett és hogy életben maradt, hogy elkobzott javai is a felség rendelete ellenére vissza adtak, az csak a magas hivatalától reménytelenül megfosztott teljeshatalmu országos hadparancsnok bosszus személyének lón az eredménye.

Ki a hon ügye mellett a halállal ekepen szembe nézett, annak karjaira méltán bízhatta a szorongatott egyház és a felzudult szelvések által hányatott hajóját.

Páratlanul áll még ma is egyháztörténetünkben a már érintett 1860. jan. 10-diki roppant gyűlés, mely a debreczeni reformátusok kistemplomának valóban második felszentelése, reformált egyházunk függetlenségének előbűnepe volt, melyre enagyterjedelmű kerület egyházainak tenédek számú, még más felekezethől is vállalkozott képviselői zsoltárokat énekelve jöttek minden felől, a hatalom készségében tartott fezzveres népevel környezett Debreczenbe. — Ott állt az Ur asztala zsámolyán a két elnök Dégendorf Imre a legregibb segédgondnok s Balogh Péter a helyettes szuperintendens, mind a ketten apostoli buzgóságtól lelkesülve. — Két helyettes a töresen, de mind a kettő méltó rájok várt magas hivatalra! — Láttam előtök a hatalom küldöttét a gyűlést betöltő kormányrendelettel, mint nyujtja azt az egyházi elnöknek el töredezett kezével, hallottam mint rebegte el töredezett hangon a gyűlés szótözlését a felség nevében megrendelő parancsot. „Megtartjuk azt, az Isten nevében” vizsonzá magasztos hangulattal, a kihez a tiltó szavak intezve voltak, a helyettes püspök s visszazengé választát a mennydörgés hangján a telesen tele volt templom. „Nem tagadjak meg téged ha meg kell is halnom éretted, egyházam s törvényvel biztosított jogaidat védelmezem!” erősíté Isten és a roppant közönség színe előtt a helyettes főgondnok. Es nem is hagyta el és meg is tartotta s bölcsen vezette a gyűlést fontos tárgyain végig a lelkesült elnökpár. Ugy hogy már az első aggodalmas reggelre egy a legkésőbb mámorában riadózó öröm estve kelkeszett; s még künn kancók étek, bent a nagypiaczot végig faklyás menet lepte el és harsány zene s énekléssel sietett az egész nép üdvözlésére a két győztes vezérnek.

Ez volt a gróf Dégendorf Imre első egyházi fénynapja. Legnevezetesebb ténye volt a roppant gyűlésnek egy erőteljes felirat a két rendületlen kormányos két erős Révészé tollából, melyben egyházi jogaink a törvények és történelem alapján kifejtettek, a vallásügy-minisztérium sérelmes intézkedéseinek indokait; mint ellentünk emelkedett habok a legerősebb evész csapásokkal szétzúrtak és leverettek és az egyházkerület az 1859. október 8-diki gyűlésből jobbgyi hódolattal fúli bizodalommal felterjesztett kerényvét, a felségtől ismét minden pontjában legkegyelmesebben megadatni kéri.

A kormányhatalom bár már belátta hogy „Isten velünk, és senki nem lehet ellentünk” még sem akart engedni, sőt lelkészeinket a világi hatóság utján zaklatta, hogy az 1860. jan. 10-dik napján kiadott vallásügy-miniszteri rendeletet a pápens életbe léptetéséről szószékeiről hirdessék ki, majd egyházi uton is a szuperintendensektől esperesektől ugyan ennek végrehajtását követelte.

Ezért új próbara határozta magát a szorongatott egyház. Nagy református és egy evangélikus kerület csatlakozott, és együtt

küldtek egy küldöttséget a megújult zaklatások miatt Bécsbe. E küldöttségnek is tagja volt gr. Dégendorf Imre elnökársával a helyettes szuperintendenssel. De ennek sem lett semmi eredménye mert a küldöttséget hivatalosan csak el sem fogadták. Nehány nap mulgatták a küldöttség elnökét báró Vay Miklóst azonban annak előterjesztésére sem adtak meg

(Folyt. köv.)

Zsidóellenes mozgalmak Veszprémben a katonaságnak oda rendezése nagy ingerültséget szült. 31 városi képviselő petíciót nyujtott be a városi hatósághoz, melyben rendkívüli városi ülés egybehívását kérték. Kérdik a hatóságtól, ki rendelte a katonaságot? (Ez a kérdés nálunk selen nem fellesleges, mert csuf és hallatlan dolog egy békes városban, mely a zsidó tulkapások ellen csak is a társadalmi és törvényszerű ellenzékethelyesli esköveti: éles történyekkel ellátott katonaságot készletben tartani!) Sem a polgárnester, sem az alispán nem tud szímat adni, hogy ki rendelte a katonaságot; határozatba ment egy polgárörseg szervezése. A hatfőn éjel elfogottak kidöntöttek a városi börtön aajtait és hatnak kivételével elmenekültek. — Vihnyéről írjak, hogy ott egy nagyrészt gepgyári munkásokból szedett ittas csoport a főuton „eljen Istóczy” kiáltással a község közepén fekvő „Hornya” nevű vendéglőbe berohant, Taub Sandor zsidónak rövidárus botját, a mely már be volt zárva, mázsás kövekkel a szó szoros értelmében összezúrták, áruit az utcában nagyrészt kidobták, kis pénzt szétzúrták s összes számos ablakait kiverték, úgy hogy az egész bolt és vendéglő furcsa képet nyujtott. A tetteseket kipuhatolni nem lehetett. — Deveserben (Veszprémmegye) e hó 2-dikán éjel Istóczy éljénében közben össztörték a zsidók ablakait, jöllehet a községbíró husz emberrel egész éjel órájában cirkált a községben. — A czeplédi állitólagos antiszemita zavargások kipuhatolása vegett Földváry Mihály alispán Czeplédre utazott s már ma visszatért a fővárosba; tapasztalhatta, hogy ott komolyabb zavargásoktól nem lehet tartani; ennélfogva az alispán a zsidók által kért katonaság kirendelését nem tartotta szükségesnek. — A kalocsai utcaiz tüntetések annyiból állottak, hogy fiatal gyének Istóczyt éljenzvontak végig az utcákon; egyet le tartóztattak — Lugosi gyének bevették a helybeli zsinagoga valamennyi ablakát. Következő feliratu falragaszok voltak olvashatók: „Üssük a zsidót.” A városban csendőr és honvédőrszolgát vonultak végig feltűzött szuronyal. — Karánkesziben (Nógrádmegyében e hó 2-án a paraszok bevették a zsidók ablakait. Többeket elfogtak. — Sopronban a zavargások megújultak, Kőszegen felnek a kütöresektől. Ilyenek voltak Rózsahegyben is, Liptógyében. — Pápan is komolyabb jellegű zavargások voltak — az ottani rendőrségnek valódi szögyenygalazatára — a zsidók megbizásából 40 zsidó suhancz felfegyverkezve cirkált az egész éjen át.

Tiszántuli ref. egyházkerületi közgyűlés.

IV. nap szept. 7. Az egyházkerület mai közgyűlésén a tagok már csak nagyon fogyatkozott számban jelennek meg. A közgyűlés fél tíz órakor megnyitvatván, olvastattak a tegnap közgyűlés

Következésség kedveért aztán a télen előadott nyári darabok ellen is illik lázongani. Csak egy példát szolgáljunk egy novemberben előadott darabból, melynek színtere p. o. egy urasági park, ideje, mikor a hó delnap legerélyesebben foglalokzik sugar-arány késztesse! — Jó napot asszonyom! Brr... de nagy a forróság! — Ig... ig... ig... aza van. A fogam is vaczog illetőleg veres-verejték izzadok e nagy forróságban! — És így megy az rendezen, s a néző-téren is első tekintetre meglátszik a nyári és teli idény különbsége. A páholyok üresek... A deli grófnők, bárónők francia társalgások hangos özőnevel a bájos pénz-aristokraták leányai, az ő vastag kal... nincsenek jelen, pedig nem adnak se pörög, se más klasszikus szomorú-játékot... Ostende hullám-fürdőjében üdül, — Hermancebadban gyűjt erőt a legközelebbi farsagra, — Rebekka ő nagysága pedig Szliacsom van, a hová — írta a minap is az imádójának s szombatontent 9 forintért válthatni oda és vissza szóló kedvezmény jegyeket... Miskor ismet meglegedéss-l veszed észre, nyajas olvasom, hogy páholy, erkelyszék, vannak foglalva mind a páholyokban látsók, szemcsipetők merednek a színpadra. A számvevőbírók, a számoztalánok egyetemi pol-rendes tagjai koptarják tenyerei et. A hírlap-műz kron látsózt bérlelek a páholynyitogatónál; mi bizonyosan tudjuk, hogy meg is fizetik. Nos, uraim, egy igen élénk színész nem lehet

jegyzőkönyve, mely csekély észrevétellel hitelesítve lett.

Következett az Andaházy Szilágyi intézetben megüresedett két helyre két tanulónak felvétele. Folyamodó volt hat; kettőnek kérvénye azonban hiányosan lévén felszerve, melőztettek; így ezán következő négy folyamodó: Tamásy Miklós, Ottlik Sándor, Fényes László, Halász Elemér, közül történt a választás. A szavazás titkosan történt, a beadott 44 szavazat közül kapott Tamásy Miklós 40, Ottlik Sándor 29, Halász Elemér 15 és Fényes László 4 szavazatot. E szerint az Andaházy Szilágyi intézetbe felvetett az általános szavazattöbbséget nyert Tamásy Miklós és Ottlik Sándor, mindkettő I. gymn. osztályu tanuló.

Olvastottak G. elencei Pál főiskolai számvevő lemondási irata. A lemondás tudomásul vétetik, főgondnok indítványára elhatározza a közgyűlés, hogy netalan meg a számvevőnél lévő hivatalos iratok haladéknélkül átvevessenek. Egyszersmind egyidejűleg számvevő alkalmazásával, valamint főiskolai pénztárának számvitel tekintetben jövőben leendő, az eddigienel mindenesetre szélszerűbb kezelése tekintetében terv készítésével az egyházkerületi közgyűlés a főgondnokot megbizta.

Vállyi János főgondnok felhívja az egyházkerületi közgyűlést figyelmét arra, hogy Sápny Sámuel a debr. ref. egyház főgondnoka ezen állásáról leköszönvén, nehogy e leköszönés által azon állással összekötött fontos ügyek halasztást szenvedjenek, a gazdasági tanács elnöksége ideiglenesen töltessék be. — A közgyűlés kimondja, hogy a gazdasági tanács az elnököt saját kebeléből helyettesítse.

Olvastatik Kassa Sámuel akademiai igazgató jelentése arról, hogy Körösi Sándor jogtanár, minthogy képviselő állása más irányban tartja elfoglalva a következő iskolai évben — Kassai és Pápai Imre által fog helyettesíteni. A jelentés tudomásul vétetik, egyuttal kimondja a közgyűlés, hogy e tanszéket a jövőben nem engedni többé helyettesítés utján betölteni.

Ezután a gymnásiumi tanterv megállapítása, továbbá a főiskolai tanártestület részéről benyujtott azon javaslat vétetett tárgyalás alá, hogy a tanárkö fizetése 5 évenként fokozatosan emeltessek. Többeknek, mint gr. Ráday, Kiss Albert, Farkas Antal, György Endre és Balogh Ferencz felszólalásai után, elfogadtatták Kiss Albertnek indítványa, hogy a betérjesztett javaslat szakvélemény adása vegett a tanügyi bizottság és illetőleg az egyházkerületi számvevőjéhez utasítsassék, s addigra az indítványozott reudes negy tanári állomásnak választás utján betöltése is elhalasztattott.

Több apróbb ügy elintézése után a közgyűlés d. u. 2 órakor vegett ért.

V. nap szept. 8.

A mai közgyűlés d. e. 9 órakor megnyitvatván, felolvastattak a tegnapi gyűlés jegyzőkönyve, mely észrevétel nélkül hitelesítették. Hogy az egyházkerületi közgyűlések tárgyalásainál jövőben akadály fenn ne forogjon, határozta a közgyűlés, hogy a gyűlés tárgyszorlatába szánt ügyek az esperesek részéről, a közgyűlés előtt legalább 8 nappal küldessenek be; ezen időtől túl beérkezett ügyek a gyűlésen tárgyalás alá nem vétetnek.

Thaly Kálmán felszólal azon mód ellen, mely mellett a közgyűlés tárgyalásai folytak. Tudnillik, ösmeretlen a tagok előtt a tanácskozási ügyrend, úgy hogy, nincs tájékozás nyujtva aziránt, mikor lehet hozzászólási valamely ügyhöz. Továbbá a tárgyszorlatot, a mostaninál tájékoztatás alakban való szer-

más, mint előadás az eleven idényben. Tapasztaljuk néhány hét múlva mi is a mikor Krecsányi ur — a budai dicsőség után leereszkedik a mi porfelhős városunkhoz.

Áll továbbá az eleven idény hangverésekből és gixereikből, s a szabó számlák egész özőnéből, közben — egy kis enyhülés-kepen — parlamenti szónoklatokból, bójtí beszédekből, s a városház előtti sétákból.

X. ur az eleven idényre is igen gyakorlati előkészületek után látott. Farsangonni okvetlen kell neki. Igen, de tele van adóssággal, lefoglalhatják mindenét, s így, ha a farsangon nem csaluak lépse se a göndör fürtei, sem jól kezelt oldal-szakálla valami bájos, szép szemű és szép homonyú bali tündért, akkor vége az ő dicsőségének is.

X. ur tehát el fog járni színházba; ott az egész világ együtt látható. Kiszemeli az ekes koszoru egyik virágát, mellé ul, értelmes darabok alatt bemutatja erékeny voltát s fohászeit, szünet közben végre viszi az előőrsi csatározásokat, és a győzelem első részén így tul esik.

Azután mindennap köszön a korzón, hol csupa tekintélyes emberek társaságában jelenik meg. Előveszi leghódítóbb pillantásait, s egy társalgás alkalmával az „igen” és „nem” szócskák is szerepelnek, még eddig ezek egyike sem ejtik ki határozottan.

Azután jön egy bál... aztán egy másik bál... végre egy harmadik, és azonban inkább házi estély, s szoros családias jelleggel; ebben, y. kisasszony és x. fiatal dandy már mint jegyesek szerepelnek. Ez okvetlenül be fog következni; annak idejében közöljük e hymen hirt a „Pester Lloyd” vagy a „Fővárosi Lapok” után.

Ime, az eleven idény, és az ő hatása gyöngéd szivekre és lelkekre!

Gáspár Imre.

A »DEBRECZEN« TÁRCZÁJA.

Az eleven idény.

Ülök a „Bika-kávéházban, és tárgyat keresek a „Családi Kör” heti-tárczájának. Előttem áll a szedő-gyerek, a ki nem hajlandó alkudozasokba bocsátkozni. Künn csuf szél alkalmatlankodik, szedő gyerek és csuf szél együttesen növelik ketsegesesemet.

Zugj, ordits éjszak vihar! tépi tövestől óriás fákat, rázd meg az egék csatornáit, s önts belőlök vizek-sokaságot! Mikor aztán el-faradsz, akkor beszélj valamit; hiszen olyan sok mindenfelett láttál te is!

Vad, ordító vihar! Minő eszméket hozasz te nekem! Talán te voltál, a ki ott szálltál kaczagva a háboruk térein, s letépted a megdermedt hullak lepleit. S előttem közelgő nagy veszek elősejtelme. Talán te fogsz versenyt zugni az idők viharával, mely majd szakakat és ezreket sodor a megsemmisítés végtelen tengere fele, s porrá zúzza a századoknak épített kőfalakat. Oh, hallgass el! Szállj csak tovább, s beszéld el a négy égtáj pusztító veszeknek, a miben te is segítettél; az idők meguehezult járása nyomja vállainkat.

Miről is írunk? miről merjen az író csevegni, könyveden társalogni? a bánat és csapások napjaiban?

Egyszerre csak megkapom a feleletet, jó tanácsot egész váratlanul.

— De balgák ezek a tárczairók! En már tudnám, hogy miről írjak szeptember nyolczadikán!

Egészen elbámulva tekintek magam körül... Hát miről társzenek írni, kerem szerettel? Es kicsodának tetszik lenni, kerdem hasonlókép kerestetett?

— Miről! Itt van már Fehér Gyurka is

meg Barna Feri Billiárdoztak tegnap; el is szakították a zöld koponyegemet.

— De kerem szépen! azokról az urakról csak nem írhatok! Hát kik legyenek ök? meg t. Uraságotad se tudom hogy minek tiszteljem!

— Kik volnának, ha nem a tanuló ifjuság! Hát nem tudja az ur, hogy mikor ök vesznek dakót a kezökbe, akkor már Debreczenben is van miről írni! Ezek eleven gyerekek, én pedig vagyok az X... kávéház vén billiárdja!

Nos... elvégre is hálával tartozom Önnek, tisztelt zöld felöltös tanácsadóm! Az eleven gyerekek kezdik meg az eleven idényt. A mely kivülök áll először is...

... a színházi előadásokból.

Mi különbség van a holt idény és az eleven színházi idény előadásai között?

Mi különbség a színpadon, és mi a nézőtérén? Mindkettőt szembeszökök.

Nézzünk végig egy június, és egy augusztusi Shakespeare előadást, és látni fogjuk, hogy Hamlet, kit anyja kövérenek nevez, és zsebkendőt ad neki a verejtékes arcz lefórlésére, ezt a szerzői utastást nagyon is pontosan, sőt számtalanszor teljesíti. Nezzünk meg viszont egy novemberi vagy deczemberi Hamletet, s meglátjuk, milyen hűtlen, s arceltöréseket megveto egy filozofus ez! Csak ugy sürög-forog a színpadon, s valóságos gymnastika, a mit elkövet! Juniusban, és augusztusban több kiváló embonppointel megaldott dráma és operai férfi s női tag petitiót nyujtott be a minisztériumhoz az ellen, hogy ama hónapokban telt szerepeket vegyenek elő. Indokolásul szolgál azon körülmény, hogy a téli diszlettel együtt lehetetlen teli légkörrrel is ellátni a hőseg és irtalmatlan idő-szakát; a szerepeket pedig — oh! irtózat! — sokszor bundákba, prémes felöltökbe s Isten tudja minő kinzó-szerebbe burkolozva kel eljátszni!

kesztésére h... mint hogy a... tetnek elő... vetkeznek... ad alkalmat... Határoz... közási ügyre... A tárgyszor... egy előbbi h... ezuttal mello... letőleg jövő... alá vetele... tetni fog...

Olvast... nyának jegy... másul vétet... Válllyi... választások... halasztatnak... kimondatik... lések első... Olvast... nyek, s az e... jóváhagyóla... A gym... dőse az elő... kerületi köz... Előter... kállyi ref. le... l-kesz előad... szerint eddig... vallás oktató... mi reá nézve... rülettől sege... Thaly... tán a minisz... képez, az e... ennek orvosi... házhoz; mer... szése szerint... akkor fizesse... gadtatott ug... kijelentette... tartandó con... mely a tárgy... irást mindem... dítványt ezu... Bejelent... nek, hogy K... lyi orsz. kepe... 5000 frtos al... raleti közgyű... Olvast... tanári gyűlés... pótlása tárgy... hogy 8 osztá... osztályunál 8... 40 fit segely... A Pető... 300 frt előleg... jóváhagyja... A gyűlé...

* A deb... f. hó 9-én va... közgyűlést a... ben E alkalom... part s zava... jai minel na... nesre hiva'nak... Thaly... orsz. gy. képv... f. hó 9-én dől... ján a városiá... közölt felhívás... * Josef... utáni vonattal... lapunkban már... ség felett tart... háztulajdonosok... tiszteletére ez... a lobogókat. E... sege itt időze... ráduul; e terv... tobágyon most... látni, a lábas... vannak. A kirán... legközelebbi id... * A debre... fön veendi kez... f. hó 11-ig me... ideig naponta d... debelyiségekben... * Foiskolai... 10 iken hetőn... a teremben. E... kademia mindk... képest n a g y... között be... * Színház... fogatási és javi... festese folyik... het alatt. A... vonattal fog v... lesz az előadás... d o u nagyhiru... * Egy gró... Debreczenen i... váu ügyved iro... pár nap előt... irattal érkezett... nek nem kis me... Csernovi t... No már most, n... postások szerint... ök Magyarorsz... nak; elérkezett... közelebb összeü... részére a szavaz... * Ifj. Tisz... Tisza Kálmán,

